

Competentielijst medewerker Kleinschalig Wonen voor mensen met dementie

Aanvullend op competenties behorend bij een
gediplomeerd functieniveau.

Vastgesteld door de regiegroep kleinschalig wonen op 29
maart 2010

Deze notitie is tot stand gekomen met
subsidie vanuit de Provincie Utrecht. Dit
materiaal mag alleen gebruikt worden met
bronvermelding.

Voorwoord

Een aantal zorgorganisaties in de provincie Utrecht zijn verenigd rond het thema “Kleinschalig wonen voor mensen met dementie”. De allereerste stap binnen deze samenwerking was het formuleren van competenties voor medewerkers van opleidingsniveau 3, die werken binnen een kleinschalige woonvorm voor mensen met dementie. De vraag was: welke specifieke competenties dienen medewerkers te hebben om te zorgen voor een leefomgeving waarbinnen de bewoners zich goed voelen? Het welbevinden van de bewoners stond daarbij uiteraard centraal.

De visie van de deelnemende organisaties op kleinschalig wonen is de startpositie en het fundament voor de competenties die ontwikkeld zijn. Het was een inspirerende en intensieve zoektocht vanuit de volgende kernvraag: ‘Waar draait het nu eigenlijk om in het werken met bewoners in een kleinschalige woonvorm?’ De zoektocht leidde tot een aantal belangrijke waarden, zoals werken vanuit de relatie, present zijn, aansluiten en denken en doen vanuit het ‘goede’ van de ander. Dit resulteerde in de basiscompetentie *Werken vanuit de relatie*.

‘De medewerker werkt vanuit de relatie, heeft oprechte aandacht voor de cliëntbewoner en sluit nauw aan bij de cliëntbewoner. Kan zich, met een minimum aan distantie en een maximum aan inleving, verbinden met de cliëntbewoner, zijn beleving, zijn leefwereld, zijn levensgeschiedenis en zijn familie en naasten.’

Vanuit deze basiscompetentie zijn onderstaande competenties geformuleerd.

Hoe zijn deze competenties te gebruiken?

Binnen het beroepsonderwijs:

- De initiële opleidingen, alsmede de aanvullende opleidingen/cursussen, worden wezenlijker en aanvullender naarmate ze insteken op de relatiezorg en op de integratie van welzijn en zorg.
- De competenties kunnen gebruikt worden bij het inrichten van het onderwijscurriculum rond kleinschalig wonen.
- Verschil niveau 2 helpende en niveau 3 VIG: voor de helpende ligt de uitvoering van taken meer op instructieniveau en voor de verzorgende IG meer op zelfsturing en delegerend niveau.

Binnen de ouderenzorg:

- Bij het maken van de omslag naar kleinschalige woonvormen kunnen de competenties gebruikt worden in gesprek met de medewerkers: welke competenties beheers jij al en welke kun je versterken? En hebben we bij het samenstellen van teams alle benodigde competenties in het team?
- De competenties kunnen dienen als basis voor leertrajecten voor teams en medewerkers. Ook in functioneringsgesprekken en in POP gesprekken kunnen de competenties leidraad zijn.

De competentielijst

1. Competentie: **Cliëntgericht/belevingsgericht gedrag**

Richt zich op de behoefte en verwachtingen van de cliënt.

- Is present, bekwaam, hartelijk en nabij.
- Ziet wie de ander is, heeft geen oordeel en staat open voor wat er voor de cliënt/naasten op het spel staat en sluit daarop aan.
- Spant zich in om de cliënt te leren kennen, te achterhalen wat de zorgvraag/behoefte is, ook als dat moeilijk gaat.
- Is in staat om op elk niveau contact te maken met cliënt en emotionele veiligheid te bieden.
- Legt verbanden tussen het verleden en het heden van de cliënt en weet dit te integreren in het dagelijks leven en andere relevante situaties.
- Is zich bewust van eigen patronen en denkwijzen en kan deze loslaten als de cliënt of de situatie daar om vraagt.

2. Competentie: **Bevorderen woon/leefsfeer**

Creëert een thuis waarin elke cliënt zo veel mogelijk zichzelf kan zijn en eigen dingen kan doen, en tegelijkertijd met andere cliënten plezierige en gezamenlijke activiteiten heeft.

Kan huishoudelijke taken tot activiteiten maken die aansluiten bij de levensgeschiedenis en leefwereld van de cliënt.

- Draagt zorg voor een woonklimaat en daginvulling met voldoende prikkels en rust, afgestemd op de behoefte van de cliënt.
- Draagt zorg voor activiteiten in de woongroep en daarbuiten die aansluiten bij de levensgeschiedenis en leefwereld van de cliënt.
- “Verleidt” de cliënt om mee te doen met de bezigheden.
- Kan de cliënt verbinden met anderen uit de groep, waarbij het belang van het individu evenredig is aan het belang van de groep. Zoekt bij voortduring naar gemeenschappelijkheden.
- Houdt overzicht over de huishoudelijke werkzaamheden, met aandacht voor hygiëne en sfeer, in combinatie met zorg voor huiselijkheid en het ondersteunen bij de activiteiten van het dagelijks leven (ADL) van de cliënt.
- Bewaakt de veiligheid door oog te hebben voor mogelijkheden en beperkingen van cliëntbewoners.
- Taken:
 - Kan:
 - * zorg dragen voor het wassen van kleding, wasmachine bedienen en strijken;
 - * boodschappen doen, menulijst maken, smakelijk en gezond koken;
 - * het huishoudbudget beheren;
 - * schoonmaken, huishoudelijke/elektrische apparaten hanteren.

3. Competentie: **Vakbekwaam handelen**

Heeft actuele kennis (op eigen niveau) van voorkomende ziektebeelden (somatisch, psychogeriatrisch, psychiatrisch); weet wat dit betekent voor de cliënt en kan daarop aansluiten met gerichte handelingen en benaderingswijzen.

- Is bevoegd en bekwaam om de volgende verpleegtechnische handelingen te kunnen uitvoeren: medicijnen toedienen per os, injectie, inhalatie, huid, slijmvliezen; blaasspoelen, sondevoeding geven, bloeddruk meten, blaasspoelen en bloedsuiker prikken.
- Verleent palliatieve zorg en nazorg aan overledenen.
- Heeft kennis van dieetvoeding.
- Heeft kennis van en inzicht in de omgang en verzorging met betrekking tot de volgende ziektebeelden:
 - verschillende vormen van dementie, onder andere Alzheimer, vasculaire, frontaal, Lewy body, ziekte van Pick, Korsakov, CVA, diabetes, epilepsie, depressie, wanen, hallucinaties, hoge bloeddruk, hartfalen, nierziekten waarbij sprake is van multiple pathologie. Dit om tijdig verantwoorde keuzes te maken en interventies tijdig af te stemmen.
- Heeft kennis van de verschillende benaderingswijzen en kan deze toepassen al naar gelang de situatie en/of de cliënt dit vraagt of nodig heeft.
- Heeft kennis van de invloed van omgevingsfactoren (waaronder de fysieke ruimte – inrichting, verlichting) op het welbevinden en zelfstandig functioneren van de cliënt.

4. Competentie: **Integriteit**

Draagt er zorg voor dat de cliënt de vrijheid ervaart en zolang mogelijk zeggenschap houdt over het eigen leven.

- Vindt balans in de wensen, waarden en normen van de cliënt en de ethische, professionele waarden die het zorgberoep in zich heeft. Verbindt de beroepswaarden steeds aan het handelen in het welbevinden van de cliënt.
- Kan de waarden geborgenheid veiligheid, waardigheid, eigenheid en herkenbaarheid vorm en inhoud geven in het dagelijkse leven, de benadering, de verzorging en het fysieke milieu.
- Blijft trouw aan de ander; kan de eigen onmacht hanteren en trouw blijven aan de cliënt en zijn familie/naasten, ook in moeilijke situaties.

5. Competentie: **Flexibiliteit/Daadkracht**

Kan omgaan met veranderende omstandigheden en past de werkwijze hierop aan; kan omgaan met dilemma's die zich gedurende de dag voordoen.

- Is reflectief; kan eigen waarden, normen en dilemma's verwoorden en bespreekbaar maken.
- Stelt prioriteiten in situaties waarin gekozen moet worden.
- Kan omgaan met tegenstellingen en improviseren om de situatie te hanteren.

- Kan inspelen op een veranderde behoefte van de cliënt en onverwachte mogelijkheden c.q. situaties. Kan snel schakelen tussen verschillende activiteiten en improviseren.
- Durft sturing te geven aan het gehele dagpatroon, indien dit wenselijk is voor het welbevinden van de cliënt.

6. Competentie: **Participeren**

Schept voorwaarden zodat de familie/naasten een betekenisvolle relatie kunnen (blijven) vervullen in het leven van de cliënt en met de cliënt plezierige dingen kunnen (blijven) doen.

- Schept een woonleefklimaat waarin de familie/naasten zich welkom voelen.
- Heeft begrip voor verwachtingen en behoeften van familie/naasten en sluit daarbij aan. Luistert actief en aandachtig naar wat zij te zeggen hebben en doet moeite om de gevoelens van de ander te begrijpen.
- Weet familieleden/naasten te betrekken bij vragen, dilemma's, mogelijkheden en beslissingen in de zorg en het welzijn van de cliënt.
- Maakt gebruik van de ervaringsdeskundigheid van familieleden/naasten om de cliënt te kennen en begrijpen.
- Sluit in omgangsvormen en taal aan op de ander.

7. Competentie: **Samenwerken en overleggen**

Kan zelfstandig werken en daarbinnen tijdig ondersteuning vragen en/of hulp van anderen inschakelen.

- Kent de eigen kwaliteiten, grenzen en valkuilen en die van teamgenoten.
- Maakt het eigen handelen bespreekbaar en leert van de kennis en ervaring van anderen (ook van familie en naasten).
- Heeft vertrouwen in ieders deskundigheid en professionaliteit.
- Neemt initiatief om op tijd collega's of andere disciplines in te schakelen.
- Herkent, en kan omgaan met tegengestelde belangen en meningen.

Bronvermelding

Tijdens onze zoektocht is – naast uitwisseling van ervaring en deskundigheid - gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

Baart, A. *Een theorie van de presentie*, Boom Juridische uitgevers | november 2007

IDé – Innovatiekring Dementie www.innovatiekringdementie.nl

Kwalificatiedossier Verzorgende-IG 2009-2010

Visie op kleinschalig wonen: *Kleinschalig wonen voor mensen met dementie: doen of laten?*
Uitgave van het Trimbos-instituut en het EMGO-VUmc

Colofon:

De volgende mensen hebben een bijdrage geleverd aan het tot stand komen van deze publicatie:

Joke van Alten	vanalten@lereninbedrijf.nl
Tonny Bloo	t.bloo@aveant.nl
Ada Boon	aboon@rijnhoven.nl@planet.nl
Jeannet van Deuveren	jeannet.van.deuveren@birkhovenzorggoed.nl
René Droger	r.droger@zorgspectrum.nl
Alje Drost	a.drost@rocmn.nl
Ankie van Gend	avangend@axioncontinu.nl
Sandra de Groot	s.de.groot@calibris.nl
Odile Jaspar	o.jaspar@vierstroomzorgring.nl
Mariska van de Kamp	m.van.de.kamp@asa.nl
Anneke van de Laar	a.vandelaar@pietersenbloklands.nl
Geertje Tuin	g.tuin@birkhovenzorggoed.nl
Marja Vink	m.vink@zorgspectrum.nl
Els de Vries	Edevries@axioncontinu.nl
Flora van der Wal	F.vanderwal@vierstroomzorgring.nl